

ალექსანდრე მოსიაშვილი
ისტორიის დოქტორი, იაკობ გოგებაშ-
ვილის სახელობის თელავის სახელმწი-
ფო უნივერსიტეტის ასოცირებული
პროფესორი

მალტის შეთანხმების გავლენა საქართველოს დამოუკიდებლობის საკითხზე

XX საუკუნის 80-იანი წლების მიწურულისათვის ქართული ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ძირითადი მიზნები და ამოცანები ყველასთვის ნათელი გახდა. 1989 წლის 9 აპრილს თბილისში დატრიალებულმა ტრაგედიამ [1] ერთი მხრივ, გარკვეული ლოგიკური კითხვები გააჩინა არსებული ხელისუფლების მიმართ, ხოლო მეორე მხრივ, მათივე მიზნების საპირისპიროდ ხელი შეუწყო ქართველი ერის კონსოლიდაციას. საინტერესოა, იმავე 1989 წლის დეკემბრის დასაწყისში აშშ-ის და ე. წ. სსრკ-ის უმაღლეს ხელისუფალთა შეხვედრის რა იყო მიზეზი, მიზანი და შედეგი? დასმულ შეკითხვებს, რომ მოვუძებნოთ შესაბამისი პასუხები, ამისთვის საჭიროა, თვალი გადავავლოთ რუსეთის საბჭოთა იმპერიის ისტორიას, მის ძალადობრივ ხასიათთან ერთად – არსებულ გარკვეულ თავისებურებებს, დაშლის პირას მყოფი საბჭოური იმპერიის შენარჩუნების მცდელობებს და განსაკუთრებით საქართველოში განვითარებულ მოვლენებს.

როგორც ცნობილია, ე. წ. საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირი ოფიციალურად შეიქმნა 1922 წლის 30 დეკემბერს. იგი განვითარების სხვადასხვა დონეზე მდგარი ქვეყნებისა და ხალხებისაგან ნაძალადევად შექმნილ რუსეთის იმპერიის ერთგვარ მოდელს წარმოადგენდა. ხსენებულმა იმპერიამ 1940 წლიდან ბალტიისპირეთის სამი ქვეყანა: ლიტვა, ლატვია და ესტონეთიც იძულების წესით შემოიერთა და მისი შემადგენლობა საბოლოოდ 15 საბჭოთა რესპუბლიკით განისაზღვრა. ბუნებრივია, ასეთი მოდერნიზებული გაერთიანება ვერ იქნებოდა მუდმივი და გარკვეული დროის შემდეგ ნელ-ნელა დაიწყებდა დაშლას. საინტერესოა ის იდეოლოგიური მიდგომები, რაც არსებობდა თავიდანვე წევრი რესპუბლიკების მიმართ, მათ შორის: „დემოკრატიული კონსტიტუცია“, რომელიც თითქოსდა სუვერენიტეტს უნარჩუნებდა რესპუბლიკებს და კავშირიდან თავისუფალი გასვლის შანსს აძლევდა; ჰიმნი, სადაც შემდეგი სტრიქონები ეწერა: „თავისუფალ ერთა მძლე კავშირი ძმური/ შეუკრავს მუდმივად დიდ რუ-

სეთის ხალხს/ გაუმარჯოს ხალხთა ნებისყოფით შექმნილს დიდ საბჭოთა კავშირს, ერთიანს და მძლავრს“... ჰუმანურობაზე; უძლეველობაზე მითები და ა. შ. უნდა ითქვას, რომ გარდა იმ სისტემური წნეხებისა, რაშიც მოქცეული ყავდათ ფართო მასები, დგამდნენ ისეთ გაუაზრებელ და გაუმართლებელ ნაბიჯებს, რომლებმაც შემდგომში ეკონომიკური თუ პოლიტიკური კრიზისები გამოიწვიეს. მათ შორის – ყოვლად გაუმართლებელი საომარი კამპანიები არაერთ ქვეყანასთან და, შესაბამისად, აგრესორ სახელმწიფოდ ჩამოყალიბება. ერთი სიტყვით, საბჭოთა იდეოლოგიის თავსმოხვევამ ეროვნულის ნაცვლად, მშობლიური ენების მიზანმიმართულმა შეზღუდვამ და ლამის რუსულით ჩანაცვლებამ, საკუთარი ერის თუ ქვეყნის ისტორიის სწავლებისთვის განკუთვნილი საათების შემცირების ხარჯზე საბჭოთა კავშირის (რეალურად რუსეთის იმპერიის) ისტორიის საათების გაზრდამ, ადამიანის უფლებების ფეხქვეშ გათელვამ, საოკუპაციო ჯარში სამსახურის იძულებამ, „ცივმა ომმა“, რკინის ფარდამ, უკანონო ავტონომიური ერთეულების შექმნამ, ტერიტორიების დაუკითხავად გასხვისებამ, არაადამიანური შრომის იძულებამ მინიმალური ანაზღაურებით, ეროვნული გმირების სახელების დისკრედიტაციით, ერის მოღალატეთა სახელების განდიდებამ, სხვადასხვა რეპრესიებმა, ცნობიერების დამახინჯებამ, რელიგიის და მის მსახურთა შევიწროება-განადგურებამ და ათეიზმის დანერგვამ, სხვადასხვა სახელებისა და სახელწოდებების უკანონოდ შეცვლამ, ეროვნული კულტურისა და ტრადიციების საბჭოურით ჩანაცვლებით, განსხვავებული აზრის მიმართ დანესებულმა ცენზურამ და დევნამ და ა. შ. გამოიწვია ნეგატიური დამოკიდებულება დამპყრობლისადმი სხვადასხვა ხალხებში.

1801 წელს რუსეთის საიმპერატორო კარის მიერ გამოცემული აქტით, ქართლ-კახეთის სამეფოს გაუქმების შემდეგ, საქართველოში ფაქტობრივად იწყება ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა. ქართულმა ეროვნულ-განმათავისუფლებელმა მოძრაობამ ბრძოლის გარკვეული ეტაპები განვლო და სხვადასხვა საშუალებით იბრძოდა ქვეყნის დამოუკიდებლობისა და თავისუფლებისათვის. 1918 წლის 26 მაისს გამოცხადებული დამოუკიდებლობა საბჭოთა რუსეთმა 1921 წლის თებერვლის ანექსიითა და ოკუპაციით დაასრულა. მას შემდეგ საქართველო კვლავ იძულებით აღმოჩნდა საბჭოთა იმპერიის შემადგენლობაში, მაგრამ ქართული ეროვნული, პროგრესული ძალები ათწლეულების მანძილზე განაგრძობდნენ ბრძოლას ქვეყნის გასათავისუფლებლად თუ ადამიანის უფლებათა დასაცავად.

1979-1989 წლების ავღანეთის სამხედრო კამპანიამ, რომელიც დიდ ხარჯებთან იყო დაკავშირებული ზესახელმწიფოდ ცნობილი ე. წ. საბჭოთა კავშირი გარკვეული ეკონომიკური კრიზისის წინაშე დააყენა (მოქმედებდა სატალონო სისტემა), პარალელურად მუშაობდა დასავლეთიც მის დასაშლელად. აღსანიშნავია, ამერიკის შეერთებული შტატების აქტიურობა ამ კუთხით, თავისი ცნობილი „დაღესის დოქტრინით“ აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნები მაქსიმალურად ცდილობდნენ საბჭოთა რუსეთის გავლენისაგან გათავისუფლებას და შესაბამისი მოძრაობაც დაწყებული ჰქონდათ. სწორედ ამ ფონზე ოფიციალური მოსკოვი, რომელიც გამოსავალს ეძებდა ეკონომიკურთან ერთად უკვე პოლიტიკური კრიზისის დასაძლევად, იწყებს რეფორმებს. მაგალითად, ერთ-ერთი ასეთი იყო სიტყვის თავისუფლების და ზოგადად, საჯაროობის გამოცხადება, დემოკრატიზაცია, გარდაქმნა და სხვა.

არსებულმა პოლიტიკურმა მდგომარეობამ, რასაც დაემატა ქართული ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ერთ-ერთი ლიდერის მერაბ კოსტავას გადასახლებიდან დაბრუნება, საქართველოში ხელი შეუწყო ქართული ეროვნული ძალების იატაკქვეშეთიდან გამოსვლას და ეროვნული მოძრაობის ახალი ეტაპის დაწყებას. მსგავსი მოძრაობები შეინიშნებოდა სხვა საბჭოთა რესპუბლიკებშიც, რომელთა შორისაც განსაკუთრებით აქტიურობდნენ ბალტიისპირეთის სამივე რესპუბლიკის: ლიტვის, ლატვიის და ესტონეთის წარმომადგენლები. მათი იმჟამინდელი მდგომარეობა ოდნავ უკეთესი იყო ვიდრე საქართველოსი, რადგან ამ სამი ქვეყნიდან არცერთი არ იყო უცხოეთის მიერ სსრკ-ის შემადგენლობაში ცნობილი. მიუხედავად ამ უპირატესობისა ქართული ეროვნული მოძრაობის ლიდერები ბალტიისპირელ კოლეგებთან ერთად კოორდინირებულად მუშაობდნენ და ნელ-ნელა აფართოებდნენ მოძრაობას. ხსენებულ მოძრაობას მართლაც დიდი ინტერესით უერთდებოდა ქართული საზოგადოება.

რასაკვირველია, კრემლი არ აპირებდა არსებულ სიტუაციასთან შერიგებას და ცდილობდა, გარკვეული პროვოკაციების მოწყობით, დაწყებული მოძრაობის შეფერხებას და დისკრედიტირებას. აქ, აუცილებლად უნდა ვახსენოთ 1988 წლის ნოემბრის თვის აქციები თბილისში, რომელთა გამომწვევიც გახდა ცენტრალური ხელისუფლების მცდელობა გაეუქმებინა სსრკ-ის კონსტიტუციის ის მუხლი, რომლის თანახმადაც მოკავშირე რესპუბლიკები უფლებას იტოვებდნენ გასულიყვნენ სსრ კავშირის რიგებიდან მაშინ, როცა მათ ეს მოესურვებოდათ. აღნიშნული ცვლილებების შეტანა საბჭოთა კავშირის კონსტიტუციაში საკმაოდ მზაკვრული გეგმის ნაწილი იყო და შანსს არ უტო-

ვებდა საქართველოს მშვიდობიანი, კანონიერი გზით აღდგინა და-
კარგული სუვერენიტეტი. ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის ინიცია-
ტივით ახალგაზრდების ერთმა ჯგუფმა მთავრობის სახლის წინ შიმ-
შილობა გამოაცხადა. ეს აქცია 21 ნოემბრიდან 28 ნოემბრამდე გაგ-
რძელდა. საქართველოს უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმმა მოითხოვა
აღნიშნული შესწორებების ამოღება. მოსკოვმა ეს მოთხოვნა დააკმა-
ყოფილა და თბილისში მიმდინარე აქცია შეწყდა [2].

კრემლის მმართველების მიერ გადადგმული თითოეული ნაბიჯი
საზოგადოებაში უკვე კრიტიკულად აღქმადი ხდებოდა. მათ შორის
ერთ-ერთი აფხაზეთში სიტუაციის ხელოვნურად დაძაბვის მცდელობა
იყო. იქ შექმნილი ვითარება გახდა სწორედ 1989 წლის აპრილის და-
საწყისში თბილისში, რუსთაველის გამზირზე, მთავრობის სასახლის
წინ საპროტესტო აქციების გამართვის მიზეზი. 4 აპრილს დაწყებული
აქციები თანდათან საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის
მოთხოვნაში გადაიზარდა. 9 აპრილი უკვე კულმინაცია იქცა. გამთე-
ნიისას სპეციალურად მოვლენილმა სამხედრო შენაერთებმა დაიწყეს
ოპერაცია მთავრობის სასახლის წინა მოედნის მომიტინგეთაგან გასა-
თავისუფლებლად. უიარალო მშვიდობიანი მომიტინგეების და მოშიმ-
შილეების დასაშლელად გამოყენებული იქნა, როგორც რეზინის სპე-
ციალური ხელკეტები, ასევე სასანგრე ხელბარები და გაურკვეველი
მომწამლავი გაზები, რითაც სამწუხაროდ, დაიღუპნენ, მოინამლნენ
და დაზარალდნენ აქციის მონაწილენი. ამის შემდეგ დაპატიმრებულ
იქნენ ეროვნული მოძრაობის ლიდერებიც [3].

ასეთი ქმედებით მთავრობა ცდილობდა, როგორც დაწყებული
მოძრაობის შეჩერებას, ასევე მისი მხარდამჭერების დაშინებასაც.
მაგრამ მიუხედავად მათი მცდელობისა, რომ მომხდართან დაკავში-
რებით ინფორმაციას არ გაეჟონა, მოხდა პირიქით. ინფორმაცია მომ-
ხდართან დაკავშირებით არა მხოლოდ საქართველოში, არამედ მაშინ-
დელ საბჭოთა კავშირსა და დანარჩენ მსოფლიოშიც გავრცელდა. ამან
კი უზრუნველყო ზენოლის გაძლიერება საბჭოთა ხელისუფლებაზე
დასავლეთის მხრიდან, რამაც საბოლოოდ ხელი შეუწყო აღმოსავლეთ
ევროპის ქვეყნებიდან საბჭოთა ჯარის ნაწილების გამოყვანას და რუ-
სეთის იმპერიის ზეგავლენისაგან მათ სრულ განთავისუფლებას.

1989 წლის 9 აპრილს თბილისში რუსთაველის გამზირზე დაღვრი-
ლი სისხლი უკვალოდ არ გამქრალა საქართველოსთვისაც. მომხდარ-
მა კიდევ უფრო მეტად გამოაცოცხლა ქართველი ერი და მოხდა მისი
კონსოლიდაცია საქართველოს დამოუკიდებლობის იდეის გარშემო.
თვითონ ეროვნული მოძრაობის ლიდერებმა, მშვიდობიანი ფორმე-

ბით, არსებული რეჟიმის მიმართ ზეწოლები გააძლიერეს. მაგალითად, 1989 წლის 26 მაისს უკვე ოფიციალურად აღინიშნა საქართველოს მასშტაბით საქართველოს დამოუკიდებლობის დღე, რაც, რათქმა უნდა, ეროვნული ძალების დიდ წარმატებად უნდა შეფასდეს.

საერთოდ, თუ განვითარებულ მოვლენებს თვალს გადავავლებთ, 1989 წელი ქართული ეროვნული მოძრაობისთვის შეიძლება გარდამტეხად განვიხილოთ, რამეთუ სწორედ ამ წელს მოხდა უამრავი ფაქტი, რომლებიც პირდაპირ კავშირში იყო საქართველოს მომავალთან და რასაც იმპერიული ძალების გათვლით უნდა გაურკვეველი ვადით გადაედო საქართველოს დამოუკიდებლობის საკითხი: 9 აპრილის ტრაგედიის შემდეგ „1989 წლის 24 ივნისს მარნეულში შედგა აზერბაიჯანელთა მიტინგი (დაახ. 5 ათას კაცამდე) რომელმაც დააყენა შემდეგი მოთხოვნები:

1. ავტონომიის შექმნა მარნეულის, ბოლნისის, დმანისის, გარდაბნის რაიონებისაგან (დედაქალაქი რუსთავი).
2. ქ. მარნეულისათვის სახელის შეცვლა და „ბორჩალოს“ დარქმევა.
3. ქ. მარნეულისა და მარნეულის რაიონის ისევ გაერთიანება.
4. საქართველოს ტელევიზიაში 4 საათის გამოყოფა აზერბაიჯანული გადაცემებისათვის.
5. არაფორმალური საზოგადოება „ნიზამის“ შექმნა.
6. აზერბაიჯანული სკოლების გახსნა კასპში, მცხეთაში, ქართლში, საგარეჯოში, თელავში, ლაგოდეხში, სადაც არის აზერბაიჯანული მოსახლეობა.
7. ქართული ენის სტატუსის გაუქმება.
8. პროდუქტების რესპუბლიკის გარეთ გატანის ამკრძალავი ბრძანების გაუქმება.
9. სვანი მოსახლეობის გაყვანა ქვემო ქართლის ტერიტორიიდან.

მეორე დღეს, 25 ივნისს აზერბაიჯანელები სიტყვიდან საქმეზე გადავიდნენ. დაიწყო ქართველებზე შეიარაღებული თავდასხმები რაიონებში, აწიოკება ქართული სოფლებისა, ბრბო წვაგდა ქართველთა მანქანებს, საცხოვრებელ სახლებს, ხერგავდნენ გზებს და ა. შ. [4]. 15-16 ივლისს ეწყობა სისხლიანი დაპირისპირება აფხაზებსა და ქართველებს შორის, რაც მსხვერპლით სრულდება; „ამის შემდეგ ცხინვალის ჯერიც დადგა. ოსი სეპარატისტები უკვე მიტინგებზე იწყებენ გარკვეული მოთხოვნების დაყენებას. მაგალითად,

1. კონსტიტუციურ უფლებათა შესახებ (გადაისინჯოს 34-ე მუხლი).
2. სამხ. ოსეთის ტერიტორიაზე ოსური ენის სახელმწიფო ენად გამოცხადება.
3. ოსური ენის სახელმწიფო პროგრამის პროექტის განხილვა და დამტკიცება.
4. ქართული ენის სახ. პროგრამაში ზოგიერთი პუნქტის შეცვლა ან საერთოდ ამოღება“ [5].

ამ ყველაფერს ემატებოდა საქართველოს სხვადასხვა რეგიონებში მდგომარეობის ხელოვნურად დაძაბვა, ასევე ხელოვნურად ე. წ. თურქი-მესხების საქართველოში დაბრუნების დღის წესრიგში დაყენება, ქართველ ახალწვეულთა და სამხედრო მოსამსახურეთათვის მდგომარეობის გართულება; ასევე ქართული ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ერთ-ერთი ლიდერის მერაბ კოსტავას საექვო ვითარებაში გარდაცვალება [6] (იმავე პერიოდში დამოუკიდებლობისთვის მებრძოლ სხვადასხვა რესპუბლიკებში საექვო ვითარებაში 5 პოლიტიკური ლიდერი გარდაიცვალა, რაც არსებულ ექვს კიდევ უფრო მეტად ამძაფრებს) და სხვა მრავალი.

ზემოთ ჩამოთვლილი მოვლენების ინსპირირება-ხელშეწყობის გარდა, როგორც ჩანს, საბჭოთა ხელმძღვანელობა ფიქრობდა ამერიკის შეერთებული შტატების მხრიდან დახმარებაზეც, რაც მისი მიზნების განხორციელების მხარდაჭერაში უნდა გამოხატულიყო. აქედან გამომდინარე, 1989 წლის 2 დეკემბრისთვის დაიგეგმა სსრკ-ის და აშშ-ის მაშინდელ ლიდერთა შეხვედრა. შეხვედრა შედგა გემზე კუნძულ მალტასთან ახლოს, სადაც მიხეილ გორბაჩოვმა და ჯორჯ ბუშმა (უფროსი) ფაქტობრივად გადანყვიტეს საბჭოთა რესპუბლიკების ბედი. ამ შეხვედრაზე გადანყდა „ცივი ომის“ დასრულების საკითხიც. მიუხედავად იმისა, რომ შეხვედრის შინაარსი ოფიციალურად არ გასაჯაროებულა ირკვევა, რომ ამერიკის შეერთებული შტატების გეგმებსა და განზრახვებში არ შედიოდა საბჭოთა კავშირის დაშლა და მისი შემადგენელი რესპუბლიკების მიერ დამოუკიდებლობის მოპოვება. ამ საიდუმლო გარიგებით არსებითად გადანყდა საქართველოს და ქართული ეროვნული მოძრაობის ბედი. ბალტიისპირეთის რესპუბლიკების ეროვნულმა მოძრაობებმა ამ საიდუმლო გარიგებას „ახალი რიბენტროპ-მოლოტოვის გარიგება“ უწოდეს.

მალტის შეხვედრიდან სამი კვირის შემდეგ, 1989 წ. 24 დეკემბერს, საბჭოთა კავშირის უმაღლესმა საბჭომ საბჭოთა კავშირის მიერ 1940

ნ. ბალტიისპირეთის რესპუბლიკების – ლიტვის, ლატვიისა და ესტონეთის ოკუპაცია და ანექსია უკანონოდ სცნო და განაცხადა, რომ ეს საბჭოთა ხალხის სურვილისა და ნების წინააღმდეგ და მეტიც – საბჭოთა კანონების დარღვევით მოხდა. ამით, არსებითად, მან საბჭოთა კავშირიდან მათ გასვლას იურიდიული საფუძველი შეუქმნა. ამრიგად, ყოველნაირად შემზადდა ბალტიისპირეთის რესპუბლიკების საბჭოთა კავშირიდან გასვლა და განახლებული საბჭოთა კავშირის შექმნა – ბალტიისპირეთის ქვეყნების გარეშე! სწორედ ამას გულისხმობდა „განახლებული საბჭოთა კავშირის“ ყბადაღებული დოქტრინა, მათ შორის, ფართოდ რეკლამირებული „დემოკრატიზებაც!“ ხოლო იმ რესპუბლიკებისათვის, რომლებიც საბჭოთა ხალხების საპყრობილედან ბალტიისპირეთის რესპუბლიკებთან ერთად შეეცდებოდნენ „გაპარვას“, გამოსცეს „გაფრთხილება“, რომელიც პრეზიდენტმა ბუშმა უკრაინაში ვიზიტის დროს ძალზედ ხმამაღლა და დამამინებლად გააჟღერა. აშშ-ის პრეზიდენტ ჯორჯ ბუშის 1991 წ. 1 აგვისტოს ცნობილი სიტყვა წარმოადგენდა საბჭოთა კავშირის განვითარების ვაშინგტონისეულ პროგრამას, დირექტივასა და გაფრთხილებას მოკავშირე რესპუბლიკების მიმართ – არ გაენიათ წინააღმდეგობა მიმდინარე პროცესებისადმი და დამორჩილებოდნენ მოსკოვისა და ვაშინგტონის შეთანხმებულ პოლიტიკურ გეზს [7].

როგორც ზემოთ ითქვა, არსებული ხელისუფლება ყველაფერს აკეთებდა, რათა არ მომხდარიყო „ძმური მძლე კავშირის“ დაშლა, მაგრამ გარკვეულ დათმობებზე წასვლა მაინც უნევდა: ასე ჩატარდა საქართველოში პირველი მრავალპარტიული არჩევნები 1990 წლის 28 ოქტომბერს, რომლის შედეგადაც ბლოკი „მრავალი მაგიდა – თავისუფალი საქართველო“ მოვიდა ხელისუფლების სათავეში; 1991 წლის 31 მარტს საქართველოში ჩატარდა რეფერენდუმი, რომლის შედეგადაც განსაზღვრა ქვეყნის მომავალი ბედი; 1991 წლის 9 აპრილს 1991 წლის 31 მარტის რეფერენდუმის შედეგების საფუძველზე გამოცხადდა საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენა. ასეთი გაბედული და ეფექტური ნაბიჯების გადადგმა, როგორც ჩანს, კრემლის შემფოთებას იწვევდა და რადგანაც ცნობილი იყო, რომ 1991 წლის მიწურულისთვის გავლენიანი, ცივილიზებული და დემოკრატიული სახელმწიფოები უკვე საბჭოთა რესპუბლიკების დე-ფაქტოდ გამოცხადებული დამოუკიდებლობის დე-იურედ აღიარებას გეგმავდნენ, გადანყდა ქართული ეროვნული მთავრობის ხელისუფლებიდან ჩამოცილება ნებისმიერი საშუალებით. ზუსტად ამავე დროისათვის დაიგეგმა ე. წ. დსთ-ის (დამოუკი-

დებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობის) შექმნა და ულტიმატუმად იქცა 1991 წლის 21 დეკემბერს ყაზახეთის დედაქალაქ ალმა-ათაში დსთ-ის დამფუძნებელთა მიერ ყოფილი საბჭოთა რესპუბლიკების – ბალტიისპირეთის რესპუბლიკების გარდა – ლიდერთა მიწვევა აღნიშნულ გაერთიანებაში გასაწევრიანებლად. დსთ ფაქტობრივად სახეც-ვლილ სსრკ-ს წარმოადგენდა და მასში განწევრიანება საქართველოს აყვავებას მაინცდამაინც არ უქადდა. ამიტომ საქართველოს მაშინდელმა ხელმძღვანელობამ გადაწყვიტა არ მიეღო მონაწილეობა აღნიშნულ შეხვედრაში. ულტიმატუმის ვადა კი 22 დეკემბრის დილით ამოიწურა, რასაც კრემლის უხეში ჩარევითა და ხელშეწყობით მოჰყვა ეროვნული ხელისუფლების იარაღის ძალით განდევნა საქართველოდან. სამწუხაროა, მაგრამ ფაქტია, რომ ასეთ ვითარებაში აშშ-ის მაშინდელ პრეზიდენტს არანაირი პროტესტი, შეშფოთება თუ აღშფოთება არ გამოუთქვამს აღნიშნულ სიტუაციასთან დაკავშირებით, რაც თავისებურად მეტყველებს კრემლის პოლიტიკისადმი მის მხარდაჭერაზე.

ამრიგად, 1989 წლის 2 დეკემბრის მალტის შეთანხმებამ, შეიძლება ითქვას, განსაზღვრა ბალტიისპირეთის დამოუკიდებლობის საკითხი, ხოლო ამავე დროს ის იქცა საქართველოს დამოუკიდებლობის მიღების ერთ-ერთ ძირითად შემაფერხებელ გარემოებად. რაც შეეხება ეროვნული ხელისუფლების უდიდესი ძალისხმევის შედეგად მოპოვებულ დამოუკიდებლობას, ის იქცა ქვეყნის აღმშენებლობის სანინდრად, თუმცა მისი მოპოვების შემდეგ საქართველოში განვითარებულმა მოვლენებმა გამოიწვია არაერთი ნეგატიური პროცესი. მათ შორის, ტერიტორიული მთლიანობის დარღვევა, გაუმართლებელი და მასშტაბური მსხვერპლი, ეკონომიკური ჩამორჩენა, სიღუბე და სიღატაკე, ქაოსი, ანარქია და ა. შ., რამაც დიდი ხნით შეაფერხა ქვეყნის განვითარების პროცესი, რომლის შედეგებსაც დღესაც ვიმკით. მალტის შეთანხმებიდან გამომდინარე, ეს ყველაფერი ჩვენ შეგვიძლია შევაფასოთ, როგორც გარე ძალების მიერ განხორციელებული შურისძიება და ასევე საბჭოური ნომენკლატურის მხრივ მოწყობილი ერთგვარი რევანში, სისხლიანი ანგარიშსწორების ჩათვლით.

დამონშებული წყაროები და ლიტერატურა:

1. გ. გვერდნითელი, 9 აპრილი, თბილისი, 1990.
2. http://archive.security.gov.ge/OLD_SITE_TEMP/winaagRmdogobis_aRorZineba.php

3. ზ. აბაშიძე, მ. ბახტაძე, ო. ჯანელიძე, საქართველო და ქართველები, თბილისი, 2013.
4. გაზეთი „ქართლის დედა“, № 2, 1989.
5. ა. მოსიაშვილი, 1989 წელს საქართველოში განვითარებული მოვლენების კვალდაკვალ, ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები, თბილისი, № 2 (17), 2015.
6. ბ. გაგნიძე, შავლეგო, თბილისი, 1990.
7. ჟურნალი „მატიანე“, № 3-4 (17-18), 2016.

Aleksandre Mosiashvili

*Doctor of History, Associate Professor
at the Faculty of Humanities of Iakob
Gogebasvili Telavi State University*

The Impact of the Malta Agreement on Georgia's Independence

Summary

On December 2, 1989, the Malta Agreement, which was attended by US President George W. Bush and Secretary General of the Central Committee of the USSR, Mikhail Gorbachev, effectively ensured the end of the „Cold War“ and also decided to adopt the independence of the Baltic states: Lithuania, Latvia and Estonia. At the meeting it was decided to announce the new Democratic model of the Soviet Union for the rest 12 Soviet republics, which was later formed on behalf of the Community of Independent States. Georgia was punished because of not becoming member of it by changing the national authority by force. However, the above-mentioned government has resulted in a positive result and today Georgia is an independent country (despite Russia's invading policy) and it is on its way of developing.